

Ранка Рађеновић

XVI међународни конгрес архива Куала Лумпур, Малезија, 21–27. јул 2008.

Шеснаести међународни конгрес архива, чија је генерална тема била *Архиви, руковођење и развој: оцртавање мапе будућег друштва*, одржан је у Куала Лумпуру, 21–27. јула 2008, у организацији Међународног архивског савета и Националног архива Малезије. У Куала Лумпуру је одржан и редован Годишњи генерални састанак. Конгрес је окупио делегате из готово 140 земаља, представнике неколико међународних организација, официре МАС-ових секција, почасне чланове, посматраче из земље домаћина, укупно око 1.000 учесника.

Церемонија свечаног отварања одржана је 22. јула у пленарној сали Конгресног центра у Куала Лумпуру. Учеснике су поздравили Хаџи Апдал, министар заједнице, културе, уметности и наслеђа Малезије, затим Лоренц Миколецки, председник МАС-а последње четири године, који је изабран на конгресу у Бечу 2004, Сидек Цамил, генерални директор Националног архива Малезије. У својим обраћањима они су нагласили да се 2008. навршава 60 година од оснивања МАС-а и 50 година од оснивања Националног архива Малезије. Изразили су уверење да ће конгрес оставити траг и окарактерисати архивисте у XXI миленијуму.

Садржај и рад Конгреса 22–25. јул 2008.

Конгрес, који је био много другачије обликован од претходних, нудио је дневно више од 30 округлих столова, реферата и дискусија, авангардних сесија, семинара, презентација.

Првог дана (22. јула) разматран је низ тема, од стручног усавршавања до друштвене меморије и развоја професионалних програма. Округли сто под називом *Промењена теорија у архивској пракси и образовању* (Peter Sebina, Ricky Punzalan, Sharon Alexander-Gooding, Karen Anderson, Anne Gilliland, Andrew Flinn, Elizabeth Shepherd, Laura Millar, Anna Szlejcher, Caroline Williams – група стручних референата из Данске, Аустралије, Канаде, Ен-

глеске...) био је прилика да учесници размене идеје и искуства у области архивског истраживања и образовања.

Округли сто *Архиви, библиотеке и музеји као целина у процесу заштите и коришћења меморије друштва* (аутори реферата V. Kozlov – Русија, V. Adamushko – Белорусија, Antonia P. Recchia, генерални директор Италијанског архива, Julia Barra, Министарство културе Италије) имао је за окосницу тему улоге институција које чувају културно наслеђе у ери глобализације. Округлом столу су присуствовали др Л. Миколецки, досадашњи председник МАС-а и Јан Вилсон, новоизабрани председник МАС-а.

У ери глобализације потребно је више сарадње између свих институција које чувају меморију нација. Циљ референата је био да се расправи како архиви, библиотеке и музеји могу да сарађују у очувања блага које чувају, а у корист друштва. Музеји, архиви и библиотеке чувају историјско сећање – целокупну историју човечанства, с тим што се у музејима чувају предмети, у библиотекама књиге, у архивима документи. Предмети и књиге могу бити масовни и распрострањени, а могу бити и уникални. Све док се у архивима чувају документи чува се и историјско сећање. Архивски документ је мање јаван од књиге или музејског предмета. Комплетирање и допуна фондова у музеју су стихијног карактера ако немају циљ или меру. Комплетирање у библиотеци је процес са више реда, на основу избора, препорука везаних за узраст читалаца итд. Допуна фондова у архиву је друкчијег карактера, односно архив (у Русији) има сталне изворе допуне документи, тј. ствараоце чија документа подлежу обавезној предаји архиву.

Искуство Белорусије показује да је за овај проблем значајно разумевање владе. Белоруски архиви сарађују са библиотекама и музејима у циљу очувања заједничког националног наслеђа и њиховог заједничког коришћења. Трајно чување остварују и архиви и библиотеке и музеји. Државни архиви такође имају изворе комплетирања. У Академији наука сваки лични фонд има свој број и информативно средство. У филмском архиву у Белорусији налазе се и документа универзитета; аналогно раде и обласни, рејонски и градски архиви. Постоји и пројекат UNESCO – Национална библиотека Белорусије, што се сматра Централном научном библиотеком Белорусије.

У дискусији на округлом столу било је питања у вези са тим што реферати обрађују архиве, библиотеке и музеје као чуваре папирних докумената, а у будућности, у свету глобализације, доминираће електронски документ. У том смислу изгледа да ће бити све више разлика између библиотека и архива – архив ће примати електронска документа, а библиотека електронске књиге. Имајући у виду да је електронска библиотека један правац, а електронски архив други, убудуће ће се они неизбежно разликовати.

Директор Националне библиотеке и архива Ирана истакао је да постоји дуга традиција чувања докумената у његовој земљи. У Персеполису, на југу Ирана, сачувани су огромни депои древних извора који су дуго били без надзора. Године 1991. представљен је план изградње депоа, а рад на са-

бирању, организацији и очувању мотивисао је архиве и библиотеке да нађу заједничко решење. План развоја библиотека и архива Ирана инсистира на информацији, једноставности приступа, високом нивоу организације, очувању виртуелне информације. У Ирану постоји Савез националне библиотеке и архива, а библиотека и архив су централизовани, што истраживачима свакако штеди време. Преовлађује мишљење да у крајњем исходу неће бити разлике између библиотека и архива.

Тулија Бара, из Министарства културе Италије, упознала је делегате са тим да у Италији постоје Директорат за архиве и Директорат за библиотеке који су под Министарством културе. Ово спајање у почетку није значило много, јер су директорати наставили да раде одвојено. Постојао је само један ниво сарадње (заједничко разматрање стандарда). После три реформе Министарства очекује се четврта реформа до краја године, којом се планирају децентрализација и смањење трошкова да би био редукован италијански национални дуг. Притисак децентрализације више угрожава библиотеке него архиве. Од неколико хиљада библиотека, на државном буџету треба да остане само шест. Агенција за архиве врши контролу смештаја грађе и њене доступности, што је од велике важности за културу. Рад библиотека се регулише регионалним законом, а рад архива националним законом. Државне библиотеке имају најважније материјале (националне библиотеке у Риму, Фиренци) и морају да сарађују са Државним архивом. Постоји јединствени каталог, тако да се обједињују библиотеке и архиви. Од 1990-их архивисти и библиотекари расправљају о стандардима, небiblioteчким материјалима и другим питањима. Италијански архивисти су почели да другачије гледају на библиотеке после усвајања стандарда ISAD и ISDIAH. После тога су настали метаподаци које су сачинили библиотекари и архивисти.

Јан Вилсон, директор Националне библиотеке и архива Канаде, навео је да је законом обједињен рад библиотеке и архива, у циљу очувања и преношења знања за будућност. По његовом мишљењу, интернет представља информативно средство, односно људима треба дати информације свеједно да ли путем књиге, фотографија... За коришћење свих носилаца информација (медија) потребна је нова професија људи, истакао је Вилсон.

Сесија је разматрала опште и специфичне случајеве у процесу стицања, заштите, развоја информативних средстава и коришћења архива, библиотека и музеја и ефекте ових активности на заштиту и коришћење националне меморије.

Авангардна сесија *Презентација и популаризација архива, архиви на ТВ-шоу програму – архивска грађа привлачна за публику* (Zoe Darcy – Нови Зеланд, директор архива)

Сваки архив има архивске збирке и може извршити вредновање у односу на то шта је популарно или занимљиво за општу популацију. Средство за популарисање архива су изложбе. Занимљиве изложбе су наишле на добар одзив опште популације (изложбе о Холивуду, документа о филмовима,

филмски шоу). Изложбе су доступне и преко интернета. У изложби из збирке „Национално благо“ учествовао је Национални архив из Вашингтона. Популарне личности су говориле о архиву, а направљен је ТВ шоу који је постао врло гледан.

Генеалологија је такође врло популарна у Аустралији, па се публика о ономе што је занима може обавестити преко интернета. Интернет је друго место информација и менаџмент информација; то је као енциклопедија.

Популаран поглед на архиве претпоставља да та институција даје фиксну истину. У циљу унапређења комуникације Национални архив Аустралије сачинио је програм изложби са интересантним темама. Програм обухвата излагање из збирки од 5 милиона јединица и 3 милиона фотографија, а део се може видети на онлајн презентацији.

Национални архив Аустралије за свој рад одговара влади, под којом су и националне галерије, библиотеке, музеји. Влада подржава Програм Националног архива. Изложба из збирке „Меморија нације“ постављена је у Федералној галерији под геслом: „Види документа која је створила наша нација“. Од 7 докумената кључних за аустралијску историју, приказани су устав Аустралије и документ о стварању Аустралије, који је потписала краљица Викторија.

У Националном архиву Аустралије ради 17.000 људи, од чега је 3.500 архивиста, а на овим пројектима је ангажовано око 20 људи.

Учесници које је занимало руковођење пројектом у оквиру МАС-а *Од добре идеје до успешног пројекта: како постати активан партнер у МАС-овом професионалном програму* добили су конкретне савете и охрабрење за своје пројекте, које су давали Christine Martiney, Ineke Deserno, David Leitch.

Бројне радне групе истраживале су дигиталне димензије управљања архивима и архивском грађом. *Управљање подацима* наслов је реферата (Cornel Platyer, Adrian Cunningham, Andrew Waugh), чији је фокус на развоју критичког оквира за управљање дигиталном имовином. Реферат *Архивирање вебсајтова – нови изазов за архив* истражује не баш охрабрујућу али значајну област интернет архивирања.

Округли сто *План за спречавање катастрофа: теорија насупрот реалности* (Mark Cave, Alfred Lemmon, Emilie Leumas) и презентација *Катрина и архиви: архивски изазови*, бавили су се увек актуелном темом катастрофа и планирања у вези с тим, а приказане су и лекције научене од последица урагана Катрина. Целодневни програм са неколико реферата, назван *Катастрофе и избегавање катастрофа* (Carby Barbara, Roger Craig, Ted Ling, Joan van Albada, Marshall Oliver, Kimlor Seymour, Liangcheng Wang), са безброј случајева и модела показује да је неопходно планирање за случај непредвидивих околности.

МАС-ов пројекат о електронској грађи презентован је у две повезане сесије под насловом *Принципи и функционални захтеви за грађу у условима електронског пословања* (Azimah Mohd Ali, Olivier de Solan, Rowena Loo).

Тема о архивском образовању разматрана је у рефератима *Едукација, архиви и културна различитост* (Lew Bellardo, Dianne Macaskill, Pauline Moirez, Jantje Steenhuis), *Пракса и истраживање* и *Еволуција или изумирање: нови правци за архивска истраживања*.

Реферат *Архиви и заједнице: где су границе* (Andrew Flinn-Engleska, Laura Millar-Kanada, Elizabeth Shepherd-Engleska) одредио је суштину активности архивиста у информатичком друштву, тј. у ери интернета.

Сесија говори о границама професије у односу на нове аспекте улога и одговорности архивиста, посебно у информатичком друштву; конфликтним притисцима омогућеним ширењем приступа коришћењем интернет технологија, док истовремено забрињава заштита приватности; о растућој свести о важности архивских заједница и улози архива у стварању и артикулацији идентитета. Референти су подвукли ове друштвене промене да би потврдили шта је легитимна суштина професионалних активности у XXI веку у односу на архивску праксу и као наговештај промене професионалне улоге у архивском образовању.

Др Лаура Милар је, у канадском контексту, разматрала измењену улогу архивиста с обзиром на архиве и архивску грађу у ери интернета. Она је говорила о могућностима и ограничењима које дају нове технологије за менаџмент и ширење архивске грађе и архива, као и о позитивним и негативним последицама напора архива да учествују у све популарнијој дигиталној иницијативи. На крају је поставила питање о улози архивисте у XXI веку: да ли ће он бити чувар, тумач, посредник или забављач?

Др Ендрју Флин, директор програма Универзитета Уједињеног Краљевства у Лондону, говорио је о дилеми везаној за идентитет и заједницу и о порасту заједница архива и ангажованости у професионалном образовању. Архиви и њихове заједнице треба да служе људима. Наслеђе, идентитет и „причање наше сопствене приче“ на друштвеном нивоу представљају пут за разумевање заједнице и нације, о томе одакле смо колективно дошли. Сећање на историјске догађаје игра централну улогу у аргументима о идентитету. Наслеђе и идентитет су повратак скривене историје: године 2011. оформиће се „Црни културни архив“, који ће у УК архивима имати феминистичку библиотеку, грађу о љубавним везама између припадника истог пола. То ће бити професионалне импликације за агенду XXI века: архиви у заједници су важни за друштво, те треба узети у обзир и различитости као и једнако партнерство у професионалној пракси. Независни архиви који раде ван земље не треба да раде у вакууму. Они могу извести експертизу и добити савет од широке архивске заједнице.

Да ли различита обука, интерпретација, постчуварска подршка треба да буду сматране суштином професионалних одговорности (барем у секто -

ру јавних архива) и, ако је тако, како се ово може одразити у архивским едукационим програмима? Шта треба урадити за архивисте и архивску едукацију? Треба учити архивисте да подучавају друге у томе да постану „одговорни чувари“.

Др Шеперд је, на основу истраживања на УК Универзитету, излагала на тему која се односи на приступ информацији у контексту који влада у УК. Она је говорила о односу између онога који управља грађом, службеника задуженог за слободу информација, и корисника грађе.

Округли сто *Архивска грађа и архиви као јавно добро* (руске и кинеске колеге заједно Hua Fu, Владимир Козлов, Сергеј Мироњенко, Elena Tyurina, Yanmin Wang, Dongquan Yang)

Последњих година Државна архивска управа НР Кине спроводи нову политику у настојању да установи архивски систем који ће служити захтевима и интересовањима становништва. У односу на приступ архивској документацији у Кини се све већа пажња усмерава на обичне грађане и њихове интересе. Архив пружа све више услуга физичким лицима у решавању њихових социјално-правних захтева. Кина је почела да отвара своје архиве. Према Закону о архивима било је могуће отворити архиве пре протеча 30 година. „Преглед историје“ је завршен и смањена је количина докумената. Са политичке и културне стране, фокус се ставља на живот обичних људи. Касних 1990-их година дигитализована су документа о животу појединих обичних људи. Први пилот пројекат посвећен је информационом ресурсу архива. Муниципални архив града Јудан дигитализовао је 30 милиона јединица, од чега је 15 милиона било повезано са обичним људима. Направљене су базе података посвећене животу људи (о храбрости, браку, здрављу...) и све више појединаца долази по информације у архив. Последњих година од укупног броја на годишњем нивоу 90% чине захтеви грађана. Центар за коришћење архивске грађе у Шенценском муниципалном архиву отворен је 2000. године. Правила о приступу информацијама владе у НР Кини (Government Informatio Opening Regulation of PRC) донета су 2007, тако да Национални архив и јавне библиотеке представљају места за приступ информацијама владе.

Наведен је пример улоге менаџмента архива у пројекту пресељавања популације на реци Јангце. Циљ је управљање водом да не би дошло до поплава (после 1998. кад се десила велика поплава). У питању је било пресељење више од милиона људи. Програм је трајао девет година, 20 градова је било потпуно под водом, а 1,350 милиона људи осетило је тај пројекат на себи. Део становништва је пресељен близу, а други део у друга места и области где им живе блиски рођаци. Програмом пресељења баве се централна влада и месни органи.

Документација овог пројекта обухватиће, како се сматра, 1,4 милиона кутија. Документација ће садржати: програм, извештаје о пресељењу, остваривање пресељења, лична документа пресељених, њихово имовинско

стање, добијање дотација од владе за образовање и квитанције о томе. То подразумева и документацију о културним вредностима које су сачуване, о томе како су грађевине демонтиране и пренете на ново место. На сваки камен уписан је одговарајући број и захваљујући томе тај објекат је пренет и саграђен на новом месту. У архив ће се слити фотографије као сведочанство тих догађаја, финансијске информације, информације о чишћењу реке. Информације ће бити на разним носиоцима (запис гласа, штампани материјали итд.). Тај фонд, значајан по количини информација, представљаће запис о социјалном развоју тог региона (све што је повезано са пресељењем људи, променом њиховог живота, посла итд.).

Почетак 1990-их година био је критичан период у историји Русије. Значајне промене у државном систему условиле су промене у економском животу људи. (Све катаклизме ове врсте одражавају се на живот људи. Двадесети век се за Русију показао веком грандиозних потреса: револуција, рушење царске Русије, грађанско устројство, репресије 20-их година... Социјализам је изазвао велике друштвене процесе у Русији, као и сад нова Русија. Архиви Русије су у XX веку пратили судбину Русије. Историјске катаклизме су нанеле ненадокнадиву штету архивима и очувању докумената). Ове промене су утицале и на архивску службу, која је у то време постала део система извршних власти. У промењеним условима било је потребно створити модерну законску базу за архивску службу и омогућити интеграцију архива централних партијских органа у систем државних архива Русије, припремити масовну декласификацију архивске грађе, да би грађани имали приступ првенствено класификованој информацији. Последњих година знатно је повећан број посета грађана архивима.

Архиви у Русији сада се баве историјом Другог светског рата и историјом револуције, истражујући број жртава. Министарство одбране и поједине приватне установе сачинили су огромну базу података, доступну на интернету, са 17 милиона информација. Тако су рођаци сазнали судбину чланова својих породица. Доступна су документа о томе шта се дешавало на територији Немачке, Аустрије, о ратним заробљеницима на територији СССР, о холокаусту. Захтева за пензију и регулисање радног стажа има око 2 милиона годишње и они су бесплатни. Архиви се почетком овог миленијума баве публикавањем до сада недоступних докумената: има 135.000 издања (Лубјанка – 20 томова, Историја стаљинског гулага – 7 томова, Совјетска војна управа у Немачкој – 15 томова, у сарадњи са немачким колегама...).

Последње године донеле су нове теме архивских изложби. У изложбеној сали федералних архива у Москви приказано је неколико изложби које су биле у жижи интересовања: Трећи рајх, 20. конгрес КПСС, Стаљин–Тито. У ТВ медијима архивисти су присутни не само као консултанти, већ и као аутори програма.

Руски државни архив економике бави се социјално-правним интересима грађана. Архив прима на чување и документа активних недржавних ор-

ганизација, која су се некад чувала у државним министарствима и ресорима. Документ се чува 75 година од настанка, а после тога подлеже валоризацији и може се одлучити да буде уништен. У периоду 2001–2007. године приметан је пораст социјално-правних захтева (од 6.071 на 10.407). Припрема се електронски каталог личних докумената и у реализацији тог пројекта учествују и сарадници архива (документа погинулих у мирнодопско време, у саобраћајним несрећама, на градилиштима итд.). Испуњавају се генеалошки захтеви, особа несталих и погинулих у време Стаљина. Сарадници овог архива често добијају писма захвалности од корисника, која су им сатисфакција и подстрек за даљи рад.

У току је сређивање информација о органима обласних власти приликом међународних преговора, остварења имовинских права на некретнине, конфискације имовине, физичких лица на територији Немачке итд. За податке из ове грађе такође постоји интересовање. Ту су документа Генералштаба и Министарства унутрашњих послова везана за међународну срадњу и за територију Русије. Период преласка државе на нови економски режим подразумева и документацију о грејању, нафти, гасу. Информације које се чувају у архиву помажу држави у њеној бризи за очување енергетског сектора. О садржају грађе у архиву сачињени су радни водичи, информативна средства и компјутерски каталог.

У оквиру теме *Архиви и њихове везе: заштита грађе за добру управу* тежиште реферата (Leo Donnelly, Ross Gibbs, Rigo Lua, Des Pearson, Jacob Nevelawa, Michael Hoyle, Danielle Wickman) стављено је на однос између архива и владе.

Одржани су бројни округли столови укључујући и оне на тему усавршавања *Округли сто о усавршавању на међународном нивоу* (Bryan Corbet, Nevila Nika, Azemi Abdul Aziz, Habibah Ismail, Anne Thurston, Jean Pierre Defrance, Christine Martinez, Gezim Shehu); испитивање комплексности везано за архивску терминологију на округлом столу *МАС и лингвистичко разумевање* (Marion Beye, Marcel Caya, Isabel Gonzales Cogral) и дискусија о вредновању на округлом столу *Вредновање и селектовање докумената: округли сто заснован на МАС-овом приручнику* (Rosine Cleyet-Michaud, Markku Leppanen, Norma Catalina Fenoglio, Mariela Alvarez Rodriguez).

Авангардна сесија *Нови приступ вредновању* истраживала је тему у дигиталном контексту, приказујући искуство Холандије (Ruud Yар, Национални архив Холандије).

Годишњи буџет Националног архива Холандије је 20 милиона евра; Национални архив чува грађу централне владе; организацијски је део Министарства културе, а важан партнер је министар унутрашњих послова; укупна количина збирки је 110 км; сваке године архив има прилив од 2,2 км до 4,5 км, што не укључује дигиталну грађу; више од 250 км грађе настало је у периоду 1976–1996.

Систем вредновања у Холандији се мења због обавеза владе да ствара електронска документа и иностраних захтева у стратегији приступа. Та промена утиче на методе које се примењују у вредновању информација у вези са архивском грађом и архивама приватних лица и невладиних група и организација. У жижи су архивисти из владиних архивских институција заинтересовани за преузимање архивске грађе и архива од приватних лица и невладиних група и организација.

Циљ сесије је био да привуче пажњу на важну и мање-више занемарену тему у политици вредновања: како поступати са приватном грађом и архивима у дигиталном облику? Архивисти треба да се унапред фокусирају на идентификовање важних стваралаца грађе, да би обезбедили континуирану заштиту.

Уместо концентрисања на вредновање грађе владе на начин формалне анализе акција – деловања владе, нови метод треба да буде „документовање друштва“. „Историјска заједница“ ће стално бити укључена у обезбеђивање контекста информације, посебно у идентификовање друштвеног и политичког развоја који треба да буде документован и сачуван као историјско или културно наслеђе. Садашњи холандски систем вредновања укључује архиве приватних лица и невладиних организација, али главни фокус је још увек на државним архивима. Нови систем ће искоренити ову разлику и тиме обезбедити репрезентативну слику интеракције између владе и друштва. Ово ће тражити активнији приступ у стицању грађе и архива приватних лица. У развоју новог приступа изазови су: методи, комуникација и финансијска средства.

Заинтересованим за управљање архивском грађом понуђени су тема *Управљање архивском грађом: питања и одговори* (Olivier De Solan i gosti), што је био практичан приказ на овом пољу, као и реферат *Премошћавање несугласица између заштите података и чувања архивске грађе* (Sharon Alexander-Gooding, Ineke Deserno), који је изнео правила и захтеве који их обликују.

Тема реферат *Архиви и УНЕСКО-в програм Меморије света* (Ray Edmondson, Wladislaw Stepniak, Miriam M. Nisbet) била је Трећа конференцији Меморија света у Канбери, сигнализирајући област где архивисти и архивске институције могу да буду укључени у програм.

Реферат *Историја – приповедач или чувар* (Margaret Fleming, Национални архив Аустралије) бавио се улогом савремених архива у Аустралији, као и архива у будућности, у образовању ученика на тему аустралијска историја. Носиоци програма су аустралијанска влада и Национални архив Аустралије, у сарадњи са Аустралијским националним универзитетом. Анкета међу студентима и ученицима основних школа посвећена учењу националне историје показала је да се историја предаје и учи на досадан начин. Архивисти су се заинтересовали за рад са ученицима и студентима и примењују нов приступ учењу историје. Користе се занимљива документа на изло-

жби у галерији или преко интернета (везана за Комонвелт, Аустралијски устав, документа са потписом краљице Викторије; тест за мигранте из 1930-их година; фото-зид са више од 200 фотографија Аустралијанаца направљених током XX века које показују промену националног идентитета; тајне поруке и ратни извештаји потопљене подморнице за време Другог светског рата).

Архив има изванредне збирке које чувају националну меморију. Збирке садрже не само фасцинантна документа о аустралијској историји и идентитету, него и фотографије, предмете, постере, мапе, цртеже, филмове, игре и музику. Оне првенствено обухватају документа владе из времена федерације (1901. година) и колонијална документа која датирају из XIX века.

Округли сто *Архиви у ери демократских промена* (Vladimir Kozlov – Русија, Aleksandar Udod – Украјина, Valdis Stals)

Дискусија о транзицији је значајна за архиве у земљама са „новом демократијом“. Референти су детаљно приказали 20-годишње функционисање архивског система у транзиционим државама бившег Совјетског Савеза. Фундаменталне политичке, друштвене и економске промене у XX веку утицале су на архивске службе бивших совјетских република. Те промене су захтевале битне модификације у архивским системима, укључујући нови приступ стицању и коришћењу архивских докумената. Интеграција бивших партијских архива у државне архивске институције постала је значајан тренд. Суочени са новим изазовима архиви морају да побољшају и промене методолошке стандарде и нормативне базе архивских активности.

До распада СССР-а у архивистици је постојао јединствен систем. После распада, новостворене државе су донеле своје законе. Систем архивских закона у бившим земљама био је неуједначен, али је ипак постојао. Ситуација је уједначенија у изради подзаконских аката у области архивистике. Будући да су архиви државне установе, обим финансијских средстава за њихов рад зависи од разумевања владе. У Русији је постојала Државна архивска служба, потом Федерална архивска служба, а сада Федерална архивска агенција под Министарством културе. Тако је у Јерменији, Казахстану, Украјини... Готово у свим земљама статус архивских служби и њихова овлашћења су смањени.

Нове специјализоване електронске архиве поседују Белорусија, Русија и Украјина. У Русији има 16 федералних архива, 230 државних архива, 2.000 муниципалних, а постоји и Министарство за рад у ванредним ситуацијама. У бивше совјетско време архиви су били затворени, а сад је већина отворена за истраживаче. Декласификацију архивских докумената врше специјалне комисије за декласификацију или ствараоци фонда. Модернизација и уклапање у економско-политичке и друштвене прилике су видни, али се доста ради на традиционалан начин совјетског периода.

У Украјини је после осамостаљења прво створен систем државних органа, а потом је утврђен национални архивски фонд. То је значајан показатељ односа државе према архиву, односно придавања значаја архиву.

Округли сто *Архивска информативна средства и интернет – искуства Русије и Уједињеног Краљевства* (Igor Kiselev, Jone Garmendia, архивски саветник и каталог менаџер Националног архива у Лондону)

Public Record Office је постао Национални архив 2003. године. Визија Националног архива од 2006. године има три степена: руковођење и трансформисање менаџмента за информације, гарантовање обезбеђивања тражених информација од јуче за данас, оживљавање историје за свакога. Идеја о стварању каталога се јавила због потребе промене доминантног броја информативних средстава на папиру у онлајн повратну информацију за XXI век. Прокаталог је започет 2000. године, а оснивањем Националног архива прерастао је у Каталог. База података је урађена са елементима за описивање ISAD(G) стандарда, општег међународног стандарда за описивање, а делимично стандарда EAD. Каталог Националног архива је база података са преко 10 милиона описа грађе централних државних органа, судова и других националних тела УК. Снимци докумената нису доступни. Тек када се пронађу одређене референце може се посетити Национални архив и видети грађа или направити захтев за њено копирање онлајн путем. Приступ информацији се увек може проверити у Каталогу пре него што се дође до Националног архива. Каталог садржи описе комплетне грађе Националног архива и снимке само неких најважнијих докумената.

Национални архив публикује онлајн водич за истраживаче о најпопуларнијим темама. Они садрже војну историју, генеалогiju, имигрантска документа, тестаментарну грађу, мапе, документа о опорезивању, ратним злочинима, грађу о племићким добрима и о историји радничког покрета итд. Водич говори који део Каталога треба претраживати да би се нашла информација о одређеној теми. Постоје три типа онлајн ресурса: Каталог (информативно средство) са метаподацима, ресурси са дигитализованим копијама грађе, Каталог са створеном дигиталном грађом потпуно индексираним за претраживање. Могуће је претраживати метаподатке или пун текст дигиталне грађе. По архивским стандардима постоје: описи на више нивоа, више начина за претраживање и коришћење, корисник у центру информативног средства. У Каталогу дигиталне грађе може се користити новостворена дигитална грађа, трансфер дигиталних објеката и метаподатака, али не постоје архивски стандарди за описе дигиталне грађе.

Руско искуство у погледу информативних средстава на интернету представио је Игор Киселов. На руском интернету има 249 водича – 143 водича на 41 сајту федералних и регионалних архива, а 106 водича на порталу „Архиви Русије“. Интернет водич је истовремено водич, интернет каталог и база података. У периоду 1938–2007. године постојао је 721 водич, укључујући водиче о фондовима и редуковане водиче (436); у периоду 1990–2007. године 455 водича укључујући водиче о фондовима и редуковане водиче (274). На интернет је пребачено 144 водича (53%). Росархив стимулише постављање водича на интернет. Организују се семинари и округли столови на тему прављења сајта. База података Електронски архив Коминтерне обу-

хвата: 240.000 јединица на фолдерима и нивоима докумената (приступ је слободан); 1.400 изгледа докумената (приступ уз потпис). База података *Водичи по архивима Русије*: 20 водича федералних архива; 40 водича регионалних архива; 103.000 инвентара о фондовима; претраживање преко архива, назива фондова, анотација, историјске информације. Федерални архиви имају 95 базе или 3.764 јединица грађе; регионални државни архиви 528 база и 12.728 јединица грађе; муниципални архиви 65 база и 1.253 јединица грађе – што укупно износи 688 база и 17.746 јединица грађе.

Русија има 2.800 архива, али немају сви приступ интернету или мејл адресе. Постоји национални систем регистрације архивског фонда: форма картице од 1992. године; форма аутоматског приступа од 1997. Постоји и слање информација у централни каталог – федерални, регионални, муниципални. У Каталогу су, за разлику од осталих, федерални архиви заступљени 100%.

Генерални годишњи састанак МАС-а 25–26. јул 2008.

Генерални годишњи састанак МАС-а одржан је у две седнице, 25. и 26. јула, петог и шестог дана Конгреса. Присуствовали су представници А и Б категорије. Састанак је отворио досадашњи председник МАС-а, проф. др Лоренц Миколецки, генерални директор Државног архива Аустрије. Инаугурисани су новоизабрани официри и новоизабрани чланови Извршног одбора, Комисије за финансијску контролу и Канцеларије Међународне конференције округлог стола архива. Нови председник МАС-а за период 2008–2010. је Јан Вилсон (Ian Wilson) из Националне библиотеке и архива Канаде; нови потпредседник Међународне конференције Округлог стола архива 2008–2012. Нолда Ромер-Канепа (Nolda Roemer-Kanepa), директор Националног архива Холандских Антила; новоизабрани потпредседник МАС-а 2008–2010. задужен за маркетинг и промоције је Абдула Ел-Рејс (Abdula El-Reyes), из УАР; Луис Белардо (Lewis Bellardo) из САД је новоизабрани потпредседник МАС-а за програме, за период 2008–2010; нови генерални секретар МАС-а је Дејвид Лич (David Leitch) из Шкотске, УК; нови заменик генералног секретара МАС-а је Дидије Гранж (Didier Grange) из Градског архива Женева. Председник Комисије за финансијску контролу је Карол Вале из Белгије. Једногласно је усвојен записник са Годишњег генералног састанка одржаног 2007. у Квебеку (Канада).

Досадашњи председник Л. Миколецки поднео је извештај о активностима МАС-а у период 2007–2008. Истакао је значај професионалних програма, укључујући многе пројекте (међу њима и АТОМ пројекат – пакет програма за мултијезичке архивске описе), раст организације, као и то да су многе регионалне бранше организовале велике конференције, а многе секције допринеле раду МАС-а одржавајући годишње конференције. Међународна конференција Округлог стола издала је у последње две године два CD-рома; у Мадриду је 2007. одржан састанак архивских асоцијација. Ме-

ђународне конференције Округлог стола архива одржане у Абу Дабију 2005, Кирасау 2006. и Квебеку 2007. дале су значајан допринос раду МАС-а као што ће, како се очекује, и конгрес у Куала Лумпуру којем присуствују делегати из више од 130 земаља. Заштита архива је есенцијална за колективну меморију друштва и у складу с тим МАС мора бити активнији, оценио је Миколецки у свом извештају.

Усвојени су следећи извештаји: о раду Комисије за програме у периоду 2004–2008. који је поднео председник Комисије Луис Белардо; о активностима CITRA (потпредседник Међународне конференције Округлог стола архива, Мицуоки Кукучија); о маркетингу и промоцији (потпредседник CITRA Абдула Ел-Реиса); о МАС-овој финансијској администрацији (потпредседник МАС-а за финансије Карол Вале). МАС-ов фокус треба да буде на ограниченом броју програмских активности, са селекцијом програма. Критеријуми које је поставила Комисија за програме за одобравање пројеката доступни су на МАС-овом вебсајту. Финансијска комисија је вредновала вебсајт МАС-а водећи рачуна о изгледу, садржају, техничком квалитету, структури, а резултат контроле је изузетно позитиван.

МАС је одлучио које информације или материјал треба дистрибуирати преко вебсајта или CD-а (билтен „Флеш“ на CD). Типологија резолуција и број тема конгреса МАС-а и међународних конференција Округлог стола од 2004. године су огромни. МАС треба да се фокусира на један или два типа резолуција и на владине организације. Усвојено је да се Нотаријална или секција Спортских архива, односно грађе, оснују у оквиру архива.

Миријам Несбет из Сектора за информатичко друштво УНЕСКО истакла је значај веза између УНЕСКО и архива. Програм УНЕСКО „Меморија света“, на којем се ради од 1992. године, подржао је и МАС. УНЕСКО планира да 2009. године донесе нови програм.

Усвојен је нов стратешки правац за период 2008–2018.¹ и представљени су приоритети новоизабраних председника и потпредседника МАС-а. У сегменту финансија представљен је План за непредвидиве околности, усвојене су скале за чланарине у 2009. години (за Србију је износ 1.000 евра), као и буџет за 2009. Представљен је и календар наредних састанака МАС-а. Будући да ће се наредна Међународна конференција Округлог стола архива одржати на Малти, делегатима се обратио директор Националног архива Малте који обједињује 16 архива. Он је позвао делегате да масовно учествују на Конференцији, изразивши уверење да ће бити успешна. За 2010. годину постоји предлог да се Конференција одржи у Норвешкој. Директор Националног архива Аустралије Рос поново је апеловао за учешће на конгресу у Бризбејну 2012. За Међународну конференцију Округлог стола 2011. постоји неколико номинација, а руководство МАС-а ће одлучити која ће земља бити изабрана.

¹ Превод документа *Стратешки правац МАС-а 2008–2018*. објављује се у рубрици Архивистика.